

ประสิทธิภาพ

6.1.4 ขั้นการทำแผน/โครงการ

เมื่อราษฎรมีความรู้พื้นฐานจากที่ได้รับการฝึกอบรมในสาขาต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว ต่อมาก็เป็นขั้นการทำแผน หรือโครงการพัฒนาให้สอดคล้องกับความต้องการของราษฎรในหมู่บ้านดำเนินการโดยคณะกรรมการหมู่บ้าน แผนหรือโครงการนี้จะเสนอผ่านสภาตำบล อำเภอจังหวัดและส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การสนับสนุนต่อไป

7. หน่วยดำเนินการโครงการ อพป.

7.1 หน่วยรับผิดชอบ

เพื่อให้การบริหารงานโครงการ อพป. ดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพมีหน่วยงานที่รับผิดชอบโดยแน่นอนในทุกระดับ ตั้งแต่ส่วนกลางจนถึงระดับอำเภอ อาศัยอำนาจคำสั่ง สร.ที่ 18/2518 ลงวันที่ 23 มกราคม 2518 ได้มีการจัดตั้งหน่วยงานขึ้นดังต่อไปนี้

7.1.1 สอพป. สกร.๑

การแบ่งมอบ เป็นหน่วยขึ้นตรงของ สกร.ศปท.กอ.รมน. (ศูนย์กิจการพลเรือนศูนย์ปฏิบัติการกองอำนาจการรักษาความมั่นคงภายใน) มีภารกิจในการกำหนดนโยบายวางแผน ประสานงาน ควบคุมกำกับดูแล และอำนาจการในการจัดการฝึกอบรมเกี่ยวกับการพัฒนาและบริการ การรักษาความปลอดภัยในชนบท โดยยึดถือโครงสร้างตาม พ.ร.บ. จัดระเบียบบริหารหมู่บ้าน อพป. พ.ศ.2522 เป็นหลัก แบ่งส่วนราชการออกเป็นสำนักงาน สอพป. 1. แผนกประชาสัมพันธ์, กองธุรการและสนับสนุน, กองนโยบายและแผน, และกองติดตามและประเมินผล

7.1.2 สอพป. กอ.รมน.ภาค (คำสั่ง กอ.รมน. สับที่ 207/21 ลง 6 ตค.21)

การแบ่งมอบ เป็นหน่วยขึ้นตรงต่อ กอ.รมน.ภาค มีภารกิจในการปฏิบัติตามแผนและนโยบายของ สอพป.๑ ให้ข้อเสนอแนะและคำปรึกษาแก่ ผอ.ปค.ภาค อันเกี่ยวกับการฝึกอบรมและการปฏิบัติการในเรื่องการพัฒนาและบริการ การรักษาความปลอดภัยในชนบท ตลอดจนอำนาจการประสานงาน และกำกับดูแลอย่างใกล้ชิดเกี่ยวกับการฝึกอบรมราษฎรในชนบท แบ่งส่วนราชการออกเป็น แผนกธุรการ, แผนก รปภ., แผนก พบก.,แผนกสนับสนุนและแผนกประชาสัมพันธ์

7.1.3 สอปป. พตท.

สอปป. พตท. 32 จว.น่าน (คำสั่ง กอ.รมน. ลับที่ 168/23 ลง 29 กค.23 และคำสั่ง กอ.รมน. ลับที่ 43/26 ลง กพ.25)

7.1.4 สอปป. กอ.รมน. จังหวัด (คำสั่ง กอ.รมน. ลับที่ 291/21

ลง 21 ธค. 21)

เป็นหน่วยขึ้นตรงต่อ สอปป.กอ.รมน.จว. มีภารกิจในการวางแผน อำนวยการควบคุม และกำกับดูแลการดำเนินงานตามโครงการ อปป. ในพื้นที่เขตรับผิดชอบตาม นโยบายและแผนงานของ สอปป. กอ.รมน.ภาค ให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย และบรรลุเป้าหมาย ตามที่ได้วางไว้

7.1.5 สอปป. อำเภอ (คำสั่ง กอ.รมน. ลับที่ 146/20 ลง 28 ตค.20)

- เป็นหน่วยขึ้นตรงต่อ กอ.รมน.จว.
- อำเภอใดที่ได้จัดตั้งเป็น สอปป.รณ.อ. อยู่เดิมแล้ว ให้ สอปป.รณ.อ. นั้น ให้จัดตั้งเป็น สอปป.อ. ขึ้น และจะจัดตั้งได้ก็ต่อเมื่อได้รับอนุมัติแผนงานการฝึกประจำปีของ จังหวัดจาก กอ.รมน.ก่อน และเมื่อจบภารกิจการฝึกของอำเภอนั้นแล้ว ก็ให้หมดสภาพการเป็น สอปป.อ.

นับตั้งแต่ พ.ศ. 2470 ถึงปัจจุบันนี้ หมู่บ้าน อปป. ทั่วประเทศที่ได้ดำเนินการมาแล้ว พบว่า หมู่บ้าน อปป. จำนวนหนึ่ง ประสบความสำเร็จอยู่ในระดับที่น่าพอใจ แต่หมู่บ้าน อปป.อีก จำนวนหนึ่งประสบปัญหาในการพัฒนาด้านต่าง ๆ ปัญหาดังกล่าวพอจะทราบได้ว่ามาจากบุคลากรฝ่าย ต่าง ๆ ทั้งในระดับสูงและในระดับท้องถิ่น มีสูงกว่าปัญหาด้านอื่น ๆ เช่น สภาพแวดล้อมของหมู่บ้าน และงบประมาณที่ใช้ดำเนินการ เป็นต้น หมู่บ้าน อปป. ยังมีความจำเป็นอย่างยิ่งต่อประชาชนและความมั่นคงของประเทศไทย โครงการนี้จะต้องดำเนินการต่อไป

หน่วยราชการที่เข้าร่วมและสนับสนุนโครงการ อพป. แห่งชาติ

กรมการปกครอง (2530 : 17-125) และ ศอปป. กอ.รมน.จว.ปน. (2531 : 10-17) ได้ให้รายละเอียดเกี่ยวกับการพัฒนาหมู่บ้าน อพป. พอสรุปได้ว่า การพัฒนาหมู่บ้าน อพป. ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานในระดับต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน มีดังต่อไปนี้

1. กระทรวงมหาดไทย มีหน้าที่ในการประกาศจัดตั้งหมู่บ้าน อพป. ตามข้อเสนอของอำเภอ จังหวัด และกอ.รมน.ภาค ให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง พุทธศักราช 2522 และมีหน้าที่ในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขของราษฎร ตลอดจนดูแลกิจการในหมู่บ้านให้เป็นไปตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี ส่งเสริมให้ราษฎรได้ฝึกฝนการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สร้างความสามัคคีของส่วนรวม เข้าร่วมสนับสนุนการปฏิบัติงานของหมู่บ้าน อพป. ในคณะกรรมการกลางหมู่บ้าน คณะกรรมการพัฒนา คณะกรรมการปกครอง คณะกรรมการป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อย คณะกรรมการการคลัง และคณะกรรมการสวัสดิการและสังคม ผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงาน คือ ปลัดอำเภอฝ่ายกิจการพิเศษ (ปลัดอำเภองานป้องกัน) พร้อมด้วยหัวหน้าส่วนราชการในระดับอำเภอจากกรมต่าง ๆ ในสังกัดเข้าร่วมสนับสนุน

2. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีหน้าที่ในการพัฒนาและบริการเกี่ยวกับการอาชีพของราษฎรในหมู่บ้าน อพป. ด้านการเกษตรเป็นหลัก เพื่อยกระดับรายได้ของราษฎรให้สูงขึ้น โดยให้รู้จักใช้การพัฒนาอาชีพแผนใหม่ ช่วยในการเพิ่มผลผลิตให้สูงขึ้น ส่งเสริมให้ใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม เข้าร่วมสนับสนุนการปฏิบัติงานของหมู่บ้าน อพป. ในคณะกรรมการกลางหมู่บ้าน และคณะกรรมการพัฒนา ผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงาน คือ เกษตรอำเภอ พร้อมด้วยหัวหน้าส่วนราชการระดับอำเภอจากกรมต่าง ๆ ในสังกัดเข้าร่วมสนับสนุน

3. กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ในการจัดศึกษาให้กับราษฎร ในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ราษฎรอ่าน เขียนภาษาไทยได้ และป้องกันการลืมนักหนังสือ ส่งเสริมการพลศึกษา ศิลปวัฒนธรรม ตลอดจนทะนุบำรุงศาสนา ส่งเสริมให้ราษฎรได้มีคุณธรรมและจริยธรรม เข้าร่วมสนับสนุนการปฏิบัติงานของหมู่บ้าน อพป. ในคณะกรรมการศึกษาและวัฒนธรรม มีการรับผิดชอบในการปฏิบัติงานรูปคณะกรรมการ โดยศึกษาธิการอำเภอเป็นประธานกรรมการ หัวหน้าการประถมศึกษาอำเภอเป็น

รองประธานกรรมการ หัวหน้าสถานศึกษาและข้าราชการอื่น ๆ จากกรมต่าง ๆ ในสังกัดเป็น กรรมการและเลขานุการ

4. กระทรวงสาธารณสุข มีหน้าที่ในการส่งเสริมสนับสนุนให้ราษฎรในหมู่บ้าน มีความรู้เกี่ยวกับสาธารณสุขขั้นมูลฐาน โดยจัดให้มีการฝึกอบรมในรูปแบบต่าง ๆ ทุกหมู่บ้าน ให้ราษฎรกินดี อยู่ดี มีพละนาถัยสมบูรณั เข้าร่วมสนับสนุนการปฏิบัติงานของหมู่บ้าน อพป. ในคณะกรรมการสาธารณสุข มีผู้รับผิดชอบ คือ สาธารณสุขอำเภอ พร้อมด้วยหัวหน้าส่วนราชการจากกรมต่าง ๆ ในสังกัดเข้าร่วมสนับสนุน

5. กระทรวงอุตสาหกรรม มีหน้าที่ในการขจัดปัญหาการขาดแคลนน้ำดื่มน้ำใช้ และส่งเสริมอุตสาหกรรมในครัวเรือน ให้ราษฎรได้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ผลิตภัณฑ์ของขึ้นไว้ใช้เองในครัวเรือนหรือจำหน่าย โดยการนำเอาทรัพยากรในท้องถิ่นมาใช้เป็นปัจจัยในการผลิต เข้าร่วมสนับสนุนการปฏิบัติงานของหมู่บ้าน อพป. ในคณะกรรมการพัฒนา ผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงานคือ อุตสาหกรรมจังหวัด เป็นหน่วยงานในระดับจังหวัด

6. กระทรวงพาณิชย์ มีหน้าที่ในการให้คำแนะนำต่อราษฎรในหมู่บ้าน ในด้านความรู้ทางการเกษตรในเชิงธุรกิจ ส่งเสริมให้มีการจัดตั้งกลุ่มเพื่อดำเนินธุรกิจขนาดย่อม เช่น ศูนย์สาธิตเพื่อการตลาด เพื่อให้ราษฎรได้ซื้อสินค้าราคาถูก ตัดพ่อค้าคนกลางให้ลดน้อยลง เข้าสนับสนุนการปฏิบัติงานในคณะกรรมการฝ่ายพัฒนา ผู้รับผิดชอบในการปฏิบัติงาน คือ พาณิชย์จังหวัดเป็นหน่วยงานระดับจังหวัด

7. กระทรวงกลาโหม โดยกองบัญชาการทหารสูงสุด ปฏิบัติงานในรูปของหน่วยพัฒนาเคลื่อนที่ ของ กรป.กลาง พัฒนาและส่งเสริมการอาชีพให้กับราษฎร มุ่งการสร้างและซ่อมแซมถนนหนทางเชื่อมต่อระหว่างหมู่บ้าน ให้ราษฎรสามารถขนส่งสินค้าการเกษตรได้สะดวกรวดเร็ว เข้าสนับสนุนการปฏิบัติงานในคณะกรรมการพัฒนา

8. กองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายใน มีหน้าที่ในการอำนวยการในด้านต่าง ๆ เช่น งบประมาณ ตลอดจนการจัดทำแผนปฏิบัติการให้การดำเนินงานตามโครงการ อพป. ในพื้นที่เป้าหมายสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ในแต่ละจังหวัดดำเนินการในรูปของกองอำนวยการรักษาความมั่นคงภายในจังหวัดนั้น ๆ

9. องค์การเอกชน เข้าร่วมสนับสนุนการปฏิบัติงานในหมู่บ้าน อพป. ได้แก่ ธนาคารพาณิชย์ บริษัท องค์การสาธารณกุศล ให้การสนับสนุนผ่านทางจังหวัดในรูปแบบของวัสดุอุปกรณ์ เพื่อใช้ในการก่อสร้างสาธารณสมบัติในหมู่บ้าน เข้าสนับสนุนการปฏิบัติงานในคณะกรรมการพัฒนา

ตามที่ได้อภิปรายมาแล้ว ชี้ให้เห็นได้ว่า คณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. เป็นหัวใจที่สำคัญในการพัฒนาหมู่บ้าน พบว่า หน่วยงานต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้วมุ่งสนับสนุนและเข้าร่วมปฏิบัติงานกับคณะกรรมการพัฒนา จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจเป็นอย่างสูง ในการที่จะเข้าทำการวิจัยในบทบาทของคณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. ในรูปแบบของบทบาทที่ปฏิบัติอยู่กับบทบาทที่คาดหวังในการพัฒนาหมู่บ้าน อพป. เพื่อค้นหาคำตอบต่อไป

บทบาทของคณะกรรมการกลางหมู่บ้าน และบทบาทของคณะกรรมการเจ็ดฝ่ายประจำหมู่บ้าน อพป.

กรมการปกครอง (2530 : 34-41) และสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ (ม.ป.ป. : 53-58) ได้กล่าวถึงบทบาทของคณะกรรมการต่าง ๆ ในหมู่บ้าน อพป.ไว้ พอสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. คณะกรรมการกลาง มีบทบาทและหน้าที่ดังนี้
 - 1.1 วางแผนพัฒนาหมู่บ้านตามความต้องการของราษฎร
 - 1.2 ดูแลการปฏิบัติงานของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ
 - 1.3 ให้ความร่วมมือในโครงการพัฒนาตำบลและหมู่บ้านของหน่วยงานเอกชนหรือกลุ่มองค์กรกุศลต่าง ๆ
 - 1.4 ประนีประนอมข้อพิพาทระหว่างราษฎร
 - 1.5 บริหารหมู่บ้านให้เป็นไปตามที่ได้รับมอบหมายจากคณะกรรมการสภาตำบล
- นายอำเภอ หรือผู้ว่าราชการจังหวัด
 - 1.6 เผยแพร่การพัฒนาของทางราชการ ให้ราษฎรในหมู่บ้านได้ทราบโดยทั่วกัน
 - 1.7 ปฏิบัติงานในหน้าที่อื่น ๆ ที่ทางราชการมอบหมาย

2. คณะกรรมการพัฒนา มีบทบาทและหน้าที่เกี่ยวกับการพัฒนาอาชีพของราษฎรและพัฒนาหมู่บ้านในด้านต่าง ๆ เพื่อให้หมู่บ้านมีความเจริญรุ่งเรือง โดยร่วมมือกับคณะกรรมการฝ่ายอื่น ๆ และปฏิบัติงานตามนโยบายของคณะกรรมการกลาง

3. คณะกรรมการปกครอง มีบทบาทและหน้าที่เกี่ยวกับการบำบัดทุกข์ บำรุงสุขของราษฎร และดูแลกิจการในหมู่บ้านให้เป็นไปตามกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณี ส่งเสริมให้ราษฎรมีความสนใจในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข สร้างความสามัคคีของส่วนรวม และหน้าที่ใดที่ไม่ได้ระบุไว้ว่าเป็นหน้าที่ของคณะกรรมการฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งโดยเฉพาะ จะต้องทำเพื่อความเรียบร้อยเจริญรุ่งเรือง และเกิดผลดีต่อหมู่บ้าน ให้เป็นหน้าที่ของคณะกรรมการฝ่ายนี้

4. คณะกรรมการป้องกันและรักษาความสงบเรียบร้อย มีบทบาทหน้าที่เกี่ยวกับการจัดหน่วยกำลังคุ้มครองและรักษาความสงบเรียบร้อยภายในหมู่บ้าน รวมไปถึงการจัดกำลังป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยที่ใกล้จะเกิด และที่กำลังเกิดขึ้น

5. คณะกรรมการสาธารณสุข มีบทบาทและหน้าที่เกี่ยวกับการรักษาพยาบาลการอนามัย การวางแผนครอบครัว การสุขาภิบาล และการรักษาความสะอาดของบ้านเรือน หมู่บ้าน ให้น้ำอยู่น้ำสะอาด และเป็นที่ยื่นชมแก่ผู้พบเห็น

6. คณะกรรมการศึกษาและวัฒนธรรม มีบทบาทและหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษา การลูกเสือ และเยาวชน ตลอดจนการจัดกิจกรรมทางด้านศาสนา วัฒนธรรม การกีฬา และการพักผ่อนหย่อนใจ

7. คณะกรรมการการคลัง มีบทบาทและหน้าที่เกี่ยวกับการวางแผน จัดหา เก็บรักษา และควบคุมการจ่ายเงินของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ของหมู่บ้าน ช่วยเหลือทางราชการในการเร่งรัดจัดเก็บภาษี และเป็นเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับการเงินของหมู่บ้านในการดำเนินงานตามโครงการต่าง ๆ

8. คณะกรรมการสวัสดิการและสังคม มีบทบาทและหน้าที่ให้ความช่วยเหลือสงเคราะห์ราษฎรผู้ยากไร้ ที่ไม่สามารถช่วยตนเองได้ตามความจำเป็น ช่วยเหลือผู้ประสบภัยต่าง ๆ เช่น ไฟไหม้ น้ำท่วม เป็นต้น

ตามบทบาทและหน้าที่ของคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ในหมู่บ้าน อพป. แต่ละฝ่ายมีบทบาทหน้าที่สำคัญเท่าเทียมกัน คณะกรรมการแต่ละฝ่ายจะต้องปฏิบัติงานให้ประสานสัมพันธ์กัน เพื่อไปสู่จุดหมายอันเดียวกันในการพัฒนาหมู่บ้าน อพป.

บทบาทของอาสาสมัคร

การปฏิบัติงานในการพัฒนาหมู่บ้าน อพป. คณะกรรมการพัฒนาดำเนินงานโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน มีความมุ่งหวังถึงความเจริญก้าวหน้าของหมู่บ้าน และความอยู่รอดปลอดภัย ตลอดจนความมั่นคงในการปฏิบัติงานจะเป็นลักษณะของอาสาสมัคร ดังนั้น ผู้วิจัยได้นำเอาบทบาทของอาสาสมัครเสนอเป็นแนวทางดังต่อไปนี้

นิกา สุวรรณแสง ตุมรสุนทร (2525 : 116) ได้กล่าวว่า อาสาสมัครมีบทบาทในการให้ความช่วยเหลือ การดำเนินงานของหน่วยงานให้เจริญก้าวหน้า สรุปความช่วยเหลือดังต่อไปนี้

1) ด้านความคิด อาสาสมัครได้รับเลือกเป็นกรรมการในระดับผู้บริหาร มีหน้าที่กำหนดนโยบาย กำหนดแผนงาน ตลอดจนการตรวจสอบการบริหารงานของหน่วยงานให้ตรงกับวัตถุประสงค์ 2) ด้านแรงงาน เป็นผู้เสียสละในด้านแรงงาน ไปปฏิบัติงานเมื่อมีผู้ต้องการขอความช่วยเหลือ 3) ด้านกำลังทรัพย์เป็นผู้มีจิตใจศรัทธาบริจาคเงิน ที่ดิน สิ่งของ เครื่องอุปโภคบริโภค เพื่อให้หน่วยงานเป็นศูนย์กลางนำไปมอบให้แก่ผู้รับบริการต่อไป

กรมการพัฒนาชุมชน (2530 : 69-70) ได้กล่าวถึงภาระหน้าที่ของอาสาสมัคร พอสรุปสาระสำคัญได้ดังต่อไปนี้

1. ทำหน้าที่ดูแลบำรุงรักษาสาธารณสมบัติ สาธารณูปกรณ์ สาธารณูปโภค โดยสร้างความเข้าใจให้กับชาวบ้านว่าสิ่งเหล่านี้เป็นสมบัติของหมู่บ้าน เป็นของชาวบ้านทุกคน ต้องระวังถนอมใช้ เมื่อชำรุดต้องซ่อมแซม

2. เป็นผู้ช่วยเหลือพัฒนากร คณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการสภาตำบล หรือผู้ใหญ่บ้าน กำนัน ในการพัฒนาตำบล หมู่บ้านต่อไป

3. ปรับปรุงส่งเสริมงานต่าง ๆ ในการพัฒนาชุมชนให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล และความต้องการของประชาชน

4. เป็นผู้ประสานงานระหว่างกลุ่มต่าง ๆ ในตำบลและหมู่บ้านระหว่างราษฎรและเจ้าหน้าที่ของทางราชการที่เกี่ยวข้อง

5. ส่งเสริมชาวบ้านในตำบล หมู่บ้าน เป็นรายบุคคลหรือเป็นรายกลุ่มในการเข้าร่วมกิจกรรมทุกประเภทเพื่อจะร่วมมือร่วมแรงกันพัฒนาหมู่บ้านต่อไป

กรมการพัฒนาชุมชน (2531 : 81-82) ได้กล่าวว่า อาสาพัฒนาชุมชน (อช.) เป็นการทำงานร่วมกับชาวบ้านจะต้องรับบทบาทหน้าที่ของตนเอง เป็นบทบาทของนักพัฒนา ซึ่งประกอบด้วย 2 ประการใหญ่ ๆ ด้วยกันคือ 1) เป็นผู้ช่วยเหลือการปฏิบัติงานพัฒนาของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน คณะกรรมการซึ่งเป็นองค์กรประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ตลอดจนเจ้าหน้าที่ของรัฐบาล และองค์กรเอกชนต่าง ๆ 2) เป็นผู้ส่งเสริมและปลูกฝังจิตสำนึกแห่งการเป็นอาสาพัฒนาชุมชนในหมู่ประชาชน

ตามที่กล่าวมาแล้วชี้ให้เห็นได้ว่า อาสาสมัครมีความสำคัญมากในงานพัฒนา เพราะเป็นบุคคลที่ทำงานโดยไม่หวังผลตอบแทน สิ่งที่อาสาสมัครต้องการคือ ความเจริญก้าวหน้า ทั้งในระดับหน่วยงาน ระดับท้องถิ่น โดยเฉพาะตำบลและหมู่บ้านที่อยู่ห่างไกลความเจริญ เช่น หมู่บ้าน อพป. เป็นต้น ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการวิจัยในครั้งนี้เป็นอย่างยิ่ง

การมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน ได้มีนักพัฒนาชุมชน ให้ความหมายไว้ดังต่อไปนี้

ยุวัฒน์ จุฑิเมธี (2526 : 25) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการกิจกรรมการพัฒนา ประกอบด้วย การคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ และการร่วมรับผิดชอบในอันที่จะส่งผลกระทบมาถึงตัวประชาชนด้วย

ไพรัตน์ เตชะรินทร์ (2527 : 6) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาไว้ว่า เป็นกระบวนการที่รัฐบาลทำการส่งเสริม ชักนำ สนับสนุน และให้โอกาสแก่ประชาชนในชุมชน ทั้งส่วนบุคคล กลุ่มชน ชุมชน สมาคม มูลนิธิ และองค์การอาสาสมัครในรูปแบบต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่อง อาจจะดำเนินการคนละครั้งหรือควบคู่กันไปตามความเหมาะสมต่อไป

สุจินต์ ดาววิระกุล (2527 : 18) ให้ความหมายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ว่า เป็นกระบวนการที่ประชาชนสมัครใจเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทาง การเปลี่ยนแปลงของประชาชน โดยประชาชน และเพื่อประชาชนให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้ตั้งไว้

จากที่ได้กล่าวมาแล้ว การมีส่วนร่วมของประชาชนในงานพัฒนาชุมชน พอสรุปได้ว่า เป็นกระบวนการของประชาชน ทั้งภายในและนอกชุมชนนั้น ที่มีความริเริ่มการพิจารณาตัดสินใจในการปฏิบัติงานพัฒนาชุมชน ให้ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่ได้วางไว้เพื่อความพึงพอใจของบุคคลหลายกลุ่มหลายฝ่าย ซึ่งเป็นการสอดคล้องกับการวิจัยในเรื่องนี้เป็นอย่างยิ่ง

ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน

กรมการพัฒนาชุมชน (2530 : 114-115) ได้กล่าวว่า ข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช. 2 ค.) ประกอบด้วยข้อมูล 3 หมวดใหญ่ ๆ ด้วยกัน คือ 1) บัญชีเกี่ยวกับสภาพทั่วไป และโครงสร้างพื้นฐานภายในหมู่บ้าน รวม 10 ประเภท 2) บัญชีทางด้านเศรษฐกิจ รวม 8 ประเภท และ 3) บัญชีทางด้านสังคม รวม 10 ประเภท จากข้อมูลทั้ง 3 หมวดใน กชช. 2 ค. ได้นำมาพิจารณาเป็นฐานในการสร้างตัวชี้วัดหรือดัชนี (Indicators) เป็นเครื่องมือวัดสภาพการพัฒนาหมู่บ้านได้ 5 ตัวชี้วัด คือ 1) โครงสร้างพื้นฐาน 2) การประกอบอาชีพผลผลิตและรายได้ 3) สาธารณสุขและอนามัย 4) แหล่งน้ำ และ 5) ความรู้และการศึกษา แต่ละตัวชี้วัดประกอบด้วย

1. โครงสร้างพื้นฐาน ประกอบด้วยตัวชี้วัดย่อย 10 ตัว คือ
 - 1.1 การตั้งถิ่นฐานและการมีเจ้าหน้าที่ของรัฐ
 - 1.2 การมีไฟฟ้าใช้
 - 1.3 ความสะดวกในการคมนาคม
 - 1.4 การมีโรงสีหรือร้านค้า
 - 1.5 สภาพความคงทนของบ้าน
 - 1.6 แหล่งน้ำใช้สอย
 - 1.7 การประกอบอาชีพและการมีงานทำ
 - 1.8 สัตว์ใช้งาน
 - 1.9 อัตราค่าจ้าง
 - 1.10 กรรมสิทธิ์ในที่ดิน

2. การประกอบอาชีพผลผลิตและรายได้ ประกอบด้วยตัวชี้วัดย่อย 8 ตัว คือ
 - 2.1 ผลผลิตจากการทำนา
 - 2.2 ผลผลิตจากการทำไร่
 - 2.3 การประกอบอาชีพอื่น ๆ
 - 2.4 การขายของไ้พื้นบ้าน
 - 2.5 การอพยพหางานทำ
 - 2.6 การจัดตั้งกลุ่มเกษตรกร
 - 2.7 แหล่งสินเชื่อทางการเกษตร
 - 2.8 การทำการเกษตรฤดูแล้ง
3. สาธารณสุขและการอนามัย ประกอบด้วยตัวชี้วัดย่อย 10 ตัว คือ
 - 3.1 บริการสาธารณสุขในหมู่บ้าน
 - 3.2 บริการสาธารณสุขในตำบล
 - 3.3 สุขลักษณะในบ้าน
 - 3.4 สุขภาพและอนามัย
 - 3.5 การรักษาพยาบาล
 - 3.6 การตายของเด็กแรกเกิดถึง 1 ปี
 - 3.7 การตายของเด็กอายุ 1-5 ปี
 - 3.8 การฉีดวัคซีนในเด็ก
 - 3.9 การวางแผนครอบครัว
 - 3.10 ความรู้ในการใช้ยา
4. แหล่งน้ำ ประกอบด้วยตัวชี้วัดย่อย 2 ตัว คือ
 - 4.1 แหล่งน้ำและการมีน้ำใช้
 - 4.2 แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

5. ความรู้และการศึกษา ประกอบด้วยตัวชี้วัดย่อย 4 ตัว คือ

- 5.1 ระดับการศึกษาของประชาชน
- 5.2 การให้ความรู้จากรัฐ
- 5.3 สถานที่ให้ความรู้ในหมู่บ้าน
- 5.4 สถานที่ให้ความรู้ในตำบล

จะเห็นได้ว่า ข้อมูลนี้มีความสำคัญมากในการกำหนดแนวทางการพัฒนาหมู่บ้าน เพื่อปรับระดับสถานภาพการพัฒนาหมู่บ้านให้เปลี่ยนแปลงไปสู่สภาพหมู่บ้านปานกลาง หรือก้าวหน้าในโอกาสต่อไป

โครงการอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) ของจังหวัดปัตตานี

ศอ.พป. กอ.รมน.จว.ปน. (2531 : 1-21) ได้สรุปผลการดำเนินงานตามโครงการ อพป. ปี 2531 (ระยะหกเดือนแรก) จังหวัดปัตตานีไว้ พอสรุปสาระสำคัญของโครงการอีกครั้งหนึ่งตามลำดับได้ดังนี้

1. นโยบายของจังหวัดปัตตานี

1.1 สดอาชญากรรม โดยการเจรจาให้ผู้หลงผิดเข้ามอบตัวอย่างไม่มีเงื่อนไขทำการปราบปรามอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เอาตัวผู้ต้องหามาลงโทษโดยเร็วที่สุด ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐมีความสำนึกในหน้าที่และมีความรับผิดชอบอย่างแท้จริง

1.2 ทำการพัฒนา โดยพัฒนาด้านจิตใจ อบรมชี้แจงทั้งราษฎรและเจ้าหน้าที่ของรัฐ ให้มีคุณธรรม ประพฤติปฏิบัติตามหลักศาสนา พยายามให้สำนึกในความเป็นไทย ส่วนการพัฒนาด้านวัตถุมุ่งไปข้างหน้า พัฒนาเศรษฐกิจอันเป็นพื้นฐานต่อการพัฒนาอาชีพการเกษตร การท่องเที่ยว ส่งเสริมการลงทุน และงานพัฒนามีเป้าหมายเพื่อแก้ปัญหาของจังหวัดสี่ประการ คือ การก่อการร้าย ความยากจน ความไม่รู้ และโรคภัยไข้เจ็บ

1.3 สร้างศรัทธามวลชน ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐประพฤติตนและปฏิบัติงานให้เข้าถึงประชาชน ส่งเสริมพลังมวลชนให้กลมเกลียวกัน ส่งเสริมให้มีกิจกรรมต่อเนื่อง และให้ข้าราชการมีข้อเตือนใจว่า "ทุกข์ของราษฎรคือทุกข์ของชาติ"

2. สถานการณ์ของจังหวัดปัตตานี

2.1 จังหวัดปัตตานีแบ่งเขตการปกครองเป็น 8 อำเภอ 3 กิ่งอำเภอ 111 ตำบล 574 หมู่บ้าน และมีอาณาเขตติดต่อดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ	จดอำเภอเทพา จังหวัดสงขลา
ทิศใต้	จดอำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส และอำเภอรามัน จังหวัดยะลา
ทิศตะวันออก	จดอำเภอไทย มหาสมุทรแปซิฟิก
ทิศตะวันตก	จดอำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา และอำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา

2.2 ภูมิประเทศ จังหวัดปัตตานี ภูมิประเทศส่วนมากเป็นที่ราบลุ่ม มีภูเขาเล็ก ๆ กระจัดกระจายอยู่ทั่วไปเหมาะสำหรับเป็นที่ช่องสุ่มของโจรกลุ่มต่าง ๆ กลุ่มโจรมีการปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง เป็นจิตวิทยาต่อต่างประเทศโดยเฉพาะกลุ่มประเทศมุสลิม เพื่อผลประโยชน์ในการช่วยเหลือสนับสนุนทางการเมืองระหว่างประเทศ มีสถานการณ์สำคัญช่วงเดือนกุมภาพันธ์ ถึงเมษายน พ.ศ. 2531 ดังต่อไปนี้

2.2.1 เมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2531 คนร้ายเข้าชิงทรัพย์และทำร้ายร่างกายครูโรงเรียนบ้านปะแต หมู่ที่ 5 ตำบลบ่อทอง อำเภอหนองจิก

2.2.2 เมื่อ 17 มีนาคม 2531 คนร้ายลอบวางระเบิดโรงงานผสมแอสฟัลท์ หมู่ที่ 1 ตำบลบางเขา อำเภอหนองจิก

2.2.3 เมื่อ 22 มีนาคม 2531 คนร้ายลอบวางเพลิงโรงเรียนทุ่งยางแดง พัทธาคม กิ่งอำเภอทุ่งยางแดง

2.2.4 เมื่อ 13 เมษายน 2531 จับกุม ขจก. บิอาร์เอ็น พร้อมของกลางอาวุธเครื่องกระสุนและวัตถุระเบิดพร้อมเอกสารต่าง ๆ

จากที่ได้กล่าวมาแล้ว ชี้ให้เห็นได้ว่า โครงการ อฟป. ยังมีความจำเป็นต่อจังหวัดปัตตานี เพื่อทำให้หมู่บ้านในชนบทให้เกิดความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การปกครอง และการรักษาความปลอดภัยที่จะต่อต้านโจรผู้ร้าย ตลอดจนการแทรกซึมบ่อนทำลายในทุกรูปแบบให้เป็นผลสำเร็จลงได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหมู่บ้าน อพป.

จากการสำรวจงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) แล้วปรากฏว่า ไม่มีผู้ใดได้กระทำไว้โดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ดำเนินการในหมู่บ้าน อพป. ที่ใกล้เคียงกับการวิจัยในครั้งนี้ มีดังนี้

อุกริช พึ่งโสภา (2521) ศึกษาทัศนคติของข้าราชการต่อโครงการหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นข้าราชการที่มีความสำคัญในฐานะผู้ปฏิบัติงานและรับผิดชอบงาน อพป. จำนวน 40% ของประชากรทั้งหมด (หรือเท่ากับจำนวน 98 คน) ในเขตอำเภออำนาจเจริญ เขมราฐ ชานุมาน และกิ่งอำเภอเสนานิคม จังหวัดอุบลราชธานี การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามแบบปิด แล้วนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยไคสแควร์ (χ^2) มีนัยสำคัญที่ระดับ .05 พบว่า ข้าราชการในเขตสี่อำเภอ มีแนวโน้มทัศนคติไปในทางไม่สนับสนุนโครงการอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง ตัวแปรทางสังคม เศรษฐกิจ การศึกษา ระดับชั้นยศ และกระทรวงต้นสังกัดของข้าราชการ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อความรู้ ความเข้าใจในโครงการ อพป. แต่ความรู้ความเข้าใจในโครงการ อพป. ของข้าราชการมีความสัมพันธ์กับการเข้าร่วมกิจกรรมในโครงการ อพป. ของข้าราชการ

ใหญ่ ไรจน์สุวณิชกร (2522) ได้ศึกษาการรักษาความปลอดภัยในระดับตำบล หมู่บ้านตามโครงการอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) ในเขต กอ.รมน.ภาคสอง 14 จังหวัด (ภาคอีสาน) จากการวิจัยพบว่า ความสำเร็จของโครงการ อพป. อยู่ในขั้นพอใช้ (รบก. 74.93 % พบก. 63.13 %) ราษฎรที่ผ่านการฝึกอบรมตามโครงการ อพป. แล้วมีท่าทีหรือความรู้สึกสรุปได้ดังต่อไปนี้

1. มีความตื่นตัว คิดป้องกันตนเองและหมู่บ้าน
2. มีความตั้งใจที่จะร่วมมือกับเจ้าหน้าที่หรือรัฐบาล
3. รู้รูปแบบการปกครอง การบริหาร รู้ว่าตัวเองอยู่ในส่วนไหน มีความรับผิดชอบ
อย่างไร
4. เห็นความสำคัญของความสามัคคีในหมู่บ้าน

5. มีความรักชาติบ้านเมือง และเห็นชอบกับนโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับโครงการ อพป.
 6. เลื่อมใสในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยโดยมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข
 7. มีความรู้วิชาการใช้อาวุธ วิชาการป้องกันและคุ้มครองหมู่บ้าน และวิชาการเมือง
 8. เกิดความรู้สึกรักหมู่บ้านของตน และรู้จักร่วมมือกันพัฒนาความเจริญ และยกฐานะการครองชีพของตนให้สูงขึ้น
 9. เกิดความมั่นใจรัฐบาลมากขึ้น เนื่องจากช่วยให้ราษฎรอยู่ดีกินดี ช่วยรักษาความปลอดภัย
 10. เห็นตัวอย่างประเทศเพื่อนบ้าน ราษฎรคิดสู้ ผกค. ร่วมกันจัดชุดรักษาหมู่บ้าน
 11. เกิดความรู้สึกรักหวงแหนมาตุภูมิและทรัพย์สินที่พวกได้ร่วมกันพัฒนา มีความนึกคิดที่จะคุ้มครองป้องกันมิให้ ผกค. เข้ามาคุกคามได้
 12. มองเห็นความเลวร้ายของคอมมิวนิสต์ เข้าใจในยุทธวิธีจรยุทธ์ และการทำสงครามประชาชน รู้กลลวง การปลุกระดม ไม่ชอบการปฏิบัติการของ ผกค. เกิดความรู้สึกเคลื่อนไหวต่อต้าน
- ปัญญา คำพรเหลือ (2523) ได้ศึกษาการบริหารงานของหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) กลุ่มตัวอย่างเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน อพป. จำนวน 200 คน ในอำเภออุทุมพร จังหรัยโสธร ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยพบว่า การบริหารงานหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเองของอำเภออุทุมพร มีปัญหาและอุปสรรค เนื่องจาก
1. ความไม่พร้อมสมบูรณ์ของกระบวนการในการบริหารงานหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง เช่น การขาดการวางแผน เพราะกรรมการหมู่บ้านไม่มีความรู้การจัดคนเข้าทำงานยังขาดคนที่มีคุณภาพ ขาดอัตรากำลัง การสั่งการ และการประสานงานยังไม่เป็นไปตามหลักวิชาการ การควบคุมงาน การติดตามประเมินผลยังไม่ทำให้เต็มที่ เพราะเจ้าหน้าที่ยังไม่เห็นความสำคัญของงานที่ตนรับผิดชอบ เป็นต้น
 2. กรรมการหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเองยังขาดขวัญและแรงจูงใจในการทำงาน เพราะกรรมการยังหวังที่จะได้เงินค่าตอบแทนหรือเงินเดือนมากกว่าจะทำงานแบบอาสาสมัคร
 3. วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ สถานที่และงบประมาณของหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเองมีไม่เพียงพอ

4. กรรมการหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเองยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานและความสำคัญของหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง

อนึ่ง จากการศึกษาวิจัยนี้ยังได้พบว่า บรรดาเจ้าหน้าที่หรือข้าราชการของอำเภออุดรชุมที่ทำหน้าที่อยู่ในศูนย์อาสาพัฒนาและป้องกันตนเองของอำเภอ (ศอพป.อ.) ยังขาดความสนใจและไม่ให้ความสำคัญแก่งานอาสาพัฒนาและป้องกันตนเองเท่าที่ควร ไม่ค่อยมีการประสานงานกันนัก และไม่ค่อยติดตามให้การศึกษาแนะนำในฐานะที่เป็นที่ปรึกษาของคณะกรรมการต่าง ๆ ของหมู่บ้าน

ศิริรัตน์ สุวรรณเนตร (2526) ได้ศึกษาวิเคราะห์บทบาทของชุมชนในการพัฒนาและป้องกันตนเอง ที่หมู่บ้าน อพป. บ้านหนองปลาขาว อำเภอหนองบัวลำภู จังหวัดอุดรธานี กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ คณะกรรมการหมู่บ้าน รวมทั้งคณะกรรมการกลาง และคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ จำนวน 53 ราย และราษฎรในหมู่บ้านที่เป็นหัวหน้าครัวเรือน จำนวน 105 ราย การเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาหมู่บ้านมีกลุ่มผู้นำที่สำคัญ คือ คณะกรรมการกลาง และคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ทั้งเจ็ดฝ่าย ครูในโรงเรียนประจำหมู่บ้าน ท่านเจ้าอาวาสวัดประจำหมู่บ้าน ราษฎรมีบทบาทในฐานะเป็นกลุ่มที่ให้การสนับสนุนและร่วมมือในโครงการหรือกิจกรรมเป็นอย่างมาก ซึ่งพบว่า ร้อยละ 100 ของประชากรให้ความร่วมมือในการออกเงินและทรัพย์สิน ร้อยละ 98.73 ร่วมออกแรงงาน ร้อยละ 93.67 ร่วมออกวัสดุอุปกรณ์ ร้อยละ 69.62 ร่วมในการประชุม นอกจากนั้นยังเป็นสมาชิกกลุ่มต่าง ๆ ที่ดำเนินอยู่ในหมู่บ้าน เช่น กลุ่มธนาคารข้าว ธนาคารยา กลุ่มเลี้ยงไก่ กลุ่มเลี้ยงสุกร กลุ่มจักสาน กลุ่มโภชนาการ กลุ่มแม่บ้าน กลุ่มเพาะเห็ดฟาง เป็นต้น นอกจากนั้น ร้อยละ 55.06 เคยเข้ารับการฝึกอบรมโครงการ อพป. เกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัย (รปภ.) และพัฒนาบริการ (พบก.)

นฤมล มูลศาสตรสาทร (2527) ได้ศึกษาโครงการอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) กับการพัฒนาเพื่อความมั่นคงในหมู่บ้าน ที่หมู่บ้านราษฎรพัฒนาตำบลโนนสมบูรณ์ อำเภอเสนาสาง จังหวัดนครราชสีมา กลุ่มตัวอย่างจำนวน 150 คน จากประชากรที่ทำการศึกษาประมาณ 2,424 คน โดยแบ่งออกเป็นสามกลุ่ม คือ กลุ่มที่หนึ่ง ได้แก่ กลุ่มข้าราชการที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของโครงการ อพป. คือ ฝ่ายปกครอง พัฒนาชุมชน เกษตร สาธารณสุข สหกรณ์ เป็นต้น กลุ่มที่สอง ได้แก่ กลุ่มผู้นำของหมู่บ้าน รวมทั้งคณะกรรมการหมู่บ้านราษฎรพัฒนาทุกคน และ

กลุ่มที่สาม ได้แก่ กลุ่มประชาชนทั้งเพศหญิงและชาย ใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการวิจัย พบว่า

1. เจ้าหน้าที่รัฐบาลมีบทบาทในการชี้แนะและชักจูงให้ประชาชนในหมู่บ้านเข้าร่วมมือกับรัฐบาลในการที่จะสร้างความมั่นคงในหมู่บ้าน
2. หน่วยราชการที่เกี่ยวข้องกำหนดนโยบายเฉพาะในการพัฒนาหมู่บ้านราชบุรีพัฒนาเพื่อเป็นหมู่บ้าน อพป. ตัวอย่าง โดยการประสานงานกับหน่วยราชการ
3. ข้าราชการที่เกี่ยวข้องให้ความสนใจเป็นพิเศษในการแนะนำประชาชนผู้นำหมู่บ้าน คณะกรรมการหมู่บ้านภายใต้การควบคุมดูแลบังคับบัญชาของนายอำเภอ และข้าราชการที่เข้าไปดำเนินงานในหมู่บ้าน เป็นผู้ที่ประชาชนให้ความนับถือและเชื่อฟังให้คำแนะนำ
4. ผู้นำหมู่บ้านและคณะกรรมการพัฒนาหมู่บ้านมีความรู้ ประสบการณ์ในการพัฒนาหมู่บ้าน
5. ประชาชนในหมู่บ้านเข้าไปมีส่วนร่วมในโครงการ อพป. เพราะการดำเนินงานของโครงการสอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และประชาชนยอมรับและเชื่อมั่นในตัวผู้นำและคณะกรรมการหมู่บ้าน

จากผลการวิจัยที่กล่าวมานี้ ชี้ให้เห็นว่า โครงการอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (อพป.) มีความสำคัญอย่างยิ่งกับท้องถิ่นชนบทห่างไกล ที่จะมีการพัฒนาความเป็นอยู่ของชาวชนบทให้ดีขึ้น ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง การรักษาความสงบเรียบร้อยของหมู่บ้าน ตลอดจนความมั่นคงของชาติโดยรวม เพื่อต่อต้านการแทรกซึมบ่อนทำลายของ ผกค. ขบวนการกลุ่มต่าง ๆ ที่ไม่หวังดีต่อประเทศชาติ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วยวัตถุประสงค์ทั่วไป และวัตถุประสงค์เฉพาะมีดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ทั่วไป

1. เพื่อศึกษาถึงบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ และบทบาทที่คาดหวังของคณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. ในการปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้าน จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) โครงสร้างพื้นฐาน

2) การประกอบอาชีพผลผลิตและรายได้ 3) แหล่งน้ำ และ 4) ความรู้และการศึกษา ตามการรับรู้ของผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป.

2. เพื่อศึกษาถึงบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ และบทบาทที่คาดหวังของคณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. ในการปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้าน ตามการรับรู้ของผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป. โดยจำแนกตามสถานภาพทางสังคม ศาสนา เพศ อายุ ระดับการศึกษา ขนาดของหมู่บ้าน และระดับการพัฒนาหมู่บ้านที่ต่างกัน

วัตถุประสงค์เฉพาะ

1. เปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติอยู่และบทบาทที่คาดหวังของคณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. ในการปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้าน ตามการรับรู้ของผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป.

2. เปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ และบทบาทที่คาดหวังของคณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. ในการปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้าน ตามการรับรู้ระหว่างผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป. ที่เป็นฝ่ายผู้ปฏิบัติการกับที่เป็นฝ่ายผู้จัดการ

3. เปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ และบทบาทที่คาดหวังของคณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. ในการปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้านตามการรับรู้ระหว่างผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป. ที่นับถือศาสนาพุทธกับที่นับถือศาสนาอิสลาม

4. เปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ และบทบาทที่คาดหวังของคณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. ในการปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้าน ตามการรับรู้ระหว่างผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป. ที่เป็นเพศชายกับที่เป็นเพศหญิง

5. เปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ และบทบาทที่คาดหวังของคณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. ในการปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้าน ตามการรับรู้ระหว่างผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป. ที่มีอายุน้อยกับที่มีอายุมาก

6. เปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติอยู่และบทบาทที่คาดหวังของคณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. ในการปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้าน ตามการรับรู้ระหว่างผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป. ที่มีระดับการศึกษาต่ำกับที่มีระดับการศึกษาสูง

7. เปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ และบทบาทที่คาดหวังของคณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. ในการปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้าน อพป. ตามการรับรู้ระหว่างผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป. อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน อพป. ที่อยู่ในระดับพัฒนา กับที่อยู่ในระดับกำลังพัฒนา

8. เปรียบเทียบบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ และบทบาทที่คาดหวังของคณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. ในการปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้าน อพป. ตามการรับรู้ระหว่างผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป. อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน อพป. ขนาดใหญ่กับหมู่บ้าน อพป. ขนาดเล็ก

9. จัดลำดับบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ และบทบาทที่คาดหวังของคณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. ในการปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้าน ตามการรับรู้ของผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป.

สมมติฐานของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานเพื่อการทดสอบไว้ ดังต่อไปนี้

1. ผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป. มีการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติอยู่ และบทบาทที่คาดหวังของคณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. ในการปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้าน ไม่แตกต่างกัน

2. ผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป. ที่เป็นฝ่ายผู้ปฏิบัติการ กับที่เป็นฝ่ายผู้จัดการ มีการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติอยู่ และบทบาทที่คาดหวังของคณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. ในการปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้าน ไม่แตกต่างกัน

3. ผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป. ที่นับถือศาสนาพุทธ กับที่นับถือศาสนาอิสลาม มีการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติอยู่ และบทบาทที่คาดหวังของคณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. ในการปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้าน ไม่แตกต่างกัน

4. ผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป. ที่เป็นเพศชายกับที่เป็นเพศหญิง มีการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติอยู่ และบทบาทที่คาดหวังของคณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. ในการปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้าน ไม่แตกต่างกัน

5. ผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป. ที่มีอายุน้อยกับที่มีอายุมาก มีการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติอยู่ และบทบาทที่คาดหวังของคณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. ในการปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้าน ไม่แตกต่างกัน

6. ผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป. ที่มีระดับการศึกษาต่ำกับที่มีระดับการศึกษาสูง มีการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติอยู่ และบทบาทที่คาดหวังของคณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. ในการปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้านไม่แตกต่างกัน

๘.๗ ผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป. อาศัยอยู่ในหมู่บ้าน อพป. ขนาดใหญ่กับขนาดเล็ก มีการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติอยู่ และบทบาทที่คาดหวังของคณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. ในการปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้านไม่แตกต่างกัน

ความสำคัญและประโยชน์ของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ มีความสำคัญและประโยชน์แยกกล่าวได้ 2 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. ด้านความรู้

1.1 ทำให้รู้ว่าบทบาทที่ปฏิบัติอยู่และบทบาทที่คาดหวังของคณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. ในการปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้านทั้ง 4 ด้าน คือ 1) โครงสร้างพื้นฐาน 2) การประกอบอาชีพผลผลิตและรายได้ 3) แหล่งน้ำ และ 4) ความรู้และการศึกษา ตามการรับรู้ของผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป. มีความแตกต่างกันหรือไม่

1.2 ทำให้รู้ว่า ผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป. ที่นับถือศาสนาต่างกัน มีการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติอยู่และบทบาทที่คาดหวังของคณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. ในการปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้าน มีความแตกต่างกันหรือไม่

1.3 ทำให้รู้ว่า ผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป. ที่มีเพศต่างกัน มีการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติอยู่และบทบาทที่คาดหวังของคณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. ในการปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้าน มีความแตกต่างกันหรือไม่

1.4 ทำให้รู้ว่าผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป. ที่มีอายุต่างกัน มีการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติอยู่และบทบาทที่คาดหวังของคณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. ในการปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้าน มีความแตกต่างกันหรือไม่

1.5 ทำให้รู้ว่าผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป. ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติอยู่ และบทบาทที่คาดหวังของคณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. ในการปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้าน มีความแตกต่างกันหรือไม่

1.6 ทำให้รู้ว่า ผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป. ที่มีสถานภาพทางสังคมต่างกัน มีการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติอยู่ และบทบาทที่คาดหวังของคณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. ใน การปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้านมีความแตกต่างกันหรือไม่

1.7 ทำให้รู้ว่า ผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป. ที่ระดับการพัฒนาหมู่บ้านต่างกัน มีการรับรู้บทบาทที่ปฏิบัติอยู่ และบทบาทที่คาดหวังของคณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. ใน การปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้าน มีความแตกต่างกันหรือไม่

1.8 ทำให้รู้ว่า ผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป. ที่ขนาดของหมู่บ้านต่างกัน มีการ รับรู้บทบาทที่ปฏิบัติอยู่ และบทบาทที่คาดหวังของคณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. ในการ ปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้านมีความแตกต่างกันหรือไม่

2. ด้านการนำไปใช้

2.1 ผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป. ได้ร่วมมือกันปรับบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ และ บทบาทที่คาดหวังของคณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. ในการปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้านทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) โครงสร้างพื้นฐาน 2) การประกอบอาชีพผลิตและรายได้ 3) แหล่งน้ำ และ 4) ความรู้และการศึกษาให้สอดคล้องกันมากยิ่งขึ้น

2.2 ผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป. ได้หาวิธีการที่จะส่งเสริม สนับสนุน กระตุ้น ยั่วยุ ให้คณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. ได้ปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้านทั้ง 4 ด้าน ประกอบ ด้วย 1) โครงสร้างพื้นฐาน 2) การประกอบอาชีพผลิตและรายได้ 3) แหล่งน้ำ และ 4) ความรู้ และการศึกษาให้สม่ำเสมอ

2.3 เป็นแนวทางให้นักพัฒนา นักวิจัย และผู้สนใจโดยทั่วไปได้ให้ความสำคัญกับ หมู่บ้าน อพป. ที่ต้องดำเนินการพัฒนาในด้านอื่น ๆ ต่อไป

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีขอบเขตดังต่อไปนี้

1. ประชากรในการวิจัย ได้แก่ ผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป. ในจังหวัดปัตตานี จำนวน 1,245 คน จากหมู่บ้าน อพป. จำนวน 183 หมู่บ้าน ใน 8 อำเภอ กับ 3 กิ่งอำเภอ ประกอบด้วยคณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. จำนวน 732 คน คณะกรรมการกลางหมู่บ้าน

อพป. จำนวน 469 คน และข้าราชการสักระหวงหลักระดับอำเภอ จำนวน 44 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป. ในจังหวัดปัตตานี จำนวน 366 คน จากหมู่บ้าน อพป. จำนวน 46 หมู่บ้าน ใน 8 อำเภอ กับ 3 กิ่งอำเภอ ประกอบด้วย คณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. จำนวน 184 คน คณะกรรมการกลางหมู่บ้าน อพป. จำนวน 138 คน และข้าราชการสักระหวงหลักระดับอำเภอ จำนวน 44 คน

3. การปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้านที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มี 4 ด้าน ประกอบด้วย

1) โครงสร้างพื้นฐาน 2) การประกอบอาชีพผลผลิตและรายได้ 3) แหล่งน้ำ และ 4) ความรู้และการศึกษา

4. การวัดบทบาทของคณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. ในกรปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้าน ตามการรับรู้ของผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป. โดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งได้ถามทั้งบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ และบทบาทที่คาดหวังของคณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. ว่าอยู่ในระดับใดดังต่อไปนี้

- ไม่มีเลย
- นาน ๆ ครั้ง
- เป็นประจำ

5. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 2 ประเภท มีดังต่อไปนี้

5.1 ตัวแปรอิสระ ได้แก่ สถานภาพทางสังคม ศาสนา เพศ อายุ ระดับการศึกษา ระดับการพัฒนาหมู่บ้าน และขนาดหมู่บ้าน

5.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ คะแนนของบทบาท ซึ่งประกอบด้วยบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ และบทบาทที่คาดหวังในการปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้านของคณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป.

6. ศึกษางานหลักที่สำคัญของโครงการ อพป. เฉพาะงานพัฒนาและบริการ (พบก.) แต่ไม่รวมถึงงานรักษาความมั่นคงปลอดภัย (รปภ.) และงานการจัดระเบียบบริหารหมู่บ้าน อพป.

นิยามศัพท์

นิยามศัพท์เฉพาะของการวิจัยในครั้งนี้ มีดังต่อไปนี้

1. หมู่บ้าน หมายถึง หมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง (หมู่บ้าน อพป.)
2. หมู่บ้าน อพป. หมายถึง หมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง ที่จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติจัดระเบียบบริหารหมู่บ้านอาสาพัฒนาและป้องกันตนเอง พุทธศักราช 2522 โดย

ประกาศของกระทรวงมหาดไทย ตามข้อเสนอของอำเภอ จังหวัด และ กอ.รมน.ภาค

3. ผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป. หมายถึง คณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. คณะกรรมการกลางหมู่บ้าน อพป. และข้าราชการสี่กระทรวงหลักระดับอำเภอ ได้นำมาจำแนกออกเป็น 2 ฝ่าย คือ ฝ่ายผู้ปฏิบัติการหมู่บ้าน ได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. กับฝ่ายผู้จัดการหมู่บ้าน ได้แก่ คณะกรรมการกลางหมู่บ้าน อพป. และข้าราชการสี่กระทรวงหลักระดับอำเภอ

4. การรับรู้ หมายถึง ผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป. ได้สังเกตเห็น รู้สึกตอบสนองที่ปฏิบัติอยู่และบทบาทที่คาดหวังของคณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. ในการปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้าน

5. บทบาท หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมในขอบข่ายหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. ในการปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้านและพัฒนาอาชีพราษฎรในหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช. 2 ค.)

6. บทบาทที่ปฏิบัติอยู่ หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติงานหรือกิจกรรม ในขอบข่ายหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. ในการปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้าน และการพัฒนาอาชีพราษฎรในหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช. 2 ค.) ที่ผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป. ให้คณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. ได้กระทำหรือปฏิบัติอยู่ในปัจจุบัน

7. บทบาทที่คาดหวัง หมายถึง การกระทำหรือการปฏิบัติงาน หรือกิจกรรมในขอบข่ายหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. ในการปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้าน และการพัฒนาอาชีพราษฎรในหมู่บ้าน ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานระดับหมู่บ้าน (กชช. 2 ค.) ที่ผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป. มีความคาดหวังให้คณะกรรมการพัฒนาประจำหมู่บ้าน อพป. ได้กระทำหรือปฏิบัติ

8. การปฏิบัติงานพัฒนาหมู่บ้าน หมายถึง การพัฒนาหมู่บ้านและการพัฒนาอาชีพราษฎรในหมู่บ้าน มีขอบข่ายงานทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) โครงสร้างพื้นฐาน 2) การประกอบอาชีพ ผลผลิตและรายได้ 3) แหล่งน้ำ และ 4) ความรู้และการศึกษา

9. สถานภาพทางสังคม หมายถึง ตำแหน่งทางสังคมที่ผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป. ได้รับอยู่เกี่ยวกับงานพัฒนาหมู่บ้าน โดยแบ่งออกเป็น 2 ตำแหน่ง คือ ตำแหน่งผู้ปฏิบัติการหมู่บ้าน

ได้แก่ คณะกรรมการพัฒนาและตำแหน่งผู้จัดการหมู่บ้าน ได้แก่ คณะกรรมการกลางหมู่บ้าน และ
ข้าราชการสักระหวงหลักระดับอำเภอ

10. ศาสนา หมายถึง ศาสนาที่ผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป. นับถือ คือ ศาสนาพุทธ
และศาสนาอิสลาม

11. อายุ หมายถึง อายุของผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป. ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ระดับ
คืออายุน้อย ไม่เกิน 45 ปี และอายุมากเกิน 45 ปี

12. การศึกษา หมายถึง ระดับการศึกษาที่ผู้มีส่วนร่วมพัฒนาหมู่บ้าน อพป. ได้รับจนถึงวัน
ตอบแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับการศึกษาต่ำ คือ จบไม่เกิน ป.4 และระดับ
การศึกษาสูง คือ จบเกิน ป.4

13. ระดับการพัฒนาหมู่บ้าน หมายถึง ระดับการพัฒนาหมู่บ้าน อพป. ที่จำแนกตาม
กชช. 2 ค. ซึ่งแบ่งออก 3 ระดับ คือ หมู่บ้าน อพป.ก้าวหน้า หมู่บ้าน อพป.ปานกลาง และ
หมู่บ้าน อพป.ล้าหลัง แล้วนำมาปรับระดับเสียใหม่ โดยแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ ระดับหมู่บ้าน
อพป.พัฒนา ประกอบด้วยหมู่บ้าน อพป.ก้าวหน้า และหมู่บ้าน อพป.ปานกลาง สำหรับระดับหมู่บ้าน
อพป.กำลังพัฒนา คือ หมู่บ้าน อพป.ล้าหลัง

14. ขนาดหมู่บ้าน หมายถึง ขนาดของหมู่บ้าน อพป. ตามประกาศของกระทรวง
มหาดไทย โดยแบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ หมู่บ้าน อพป.ขนาดเล็ก ที่ประกอบด้วย 1 หมู่บ้าน และ
หมู่บ้าน อพป.ขนาดใหญ่ ที่ประกอบด้วย 2 หมู่บ้านขึ้นไป

15. โครงสร้างพื้นฐาน หมายถึง สิ่งจำเป็นสำหรับการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในเบื้องต้น
ประกอบด้วย การตั้งถิ่นฐาน และการมีเจ้าหน้าที่ของรัฐ การมีไฟฟ้าใช้ ความสะดวกในการคมนาคม
การมีโรงสีหรือร้านค้า สภาพความคงทนของบ้าน แหล่งไม้ใช้สอย การประกอบอาชีพ และการมี
งานทำ สัตว์ใช้งาน อัตราค่าจ้าง กรรมสิทธิ์ในที่ดิน

16. การประกอบอาชีพผลผลิตและรายได้ หมายถึง ผลประโยชน์ที่ได้รับจากการประกอบ
อาชีพการเกษตรเป็นหลัก

17. แหล่งน้ำ หมายถึง สถานที่ที่ใช้สำหรับเก็บกักน้ำไว้ใช้เป็นน้ำดื่ม น้ำใช้ และทำการ
เกษตร

18. ความรู้และการศึกษา หมายถึง ความรู้และระดับการศึกษาทั้งทางด้านวิชาสามัญ

และวิชาชีพ ที่คณะกรรมการพัฒนาส่งเสริมให้กับราษฎรในหมู่บ้าน อพป.

19. ระดับของบทบาทที่ปฏิบัติอยู่ และบทบาทที่คาดหวัง แต่ละระดับได้แยกไว้ดังต่อไปนี้

19.1 ไม่มีเลย หมายถึง ไม่มีการกระทำเลยในบทบาทนั้น ซึ่งได้แยกไว้เป็นรายชื่อในแต่ละตอนของแบบสอบถาม

19.2 นาน ๆ ครั้ง หมายถึง มีการกระทำบ้างวันบ้างแล้วแต่โอกาสจะเหมาะสมในบทบาทนั้น ซึ่งได้แยกไว้เป็นรายชื่อในแต่ละตอนของแบบสอบถาม

19.3 เป็นประจำ หมายถึง มีการกระทำสม่ำเสมอทุกครั้งตามเวลาและโอกาสเหมาะสมไม่มีการเว้นในบทบาทนั้น ซึ่งได้แยกไว้เป็นรายชื่อในแต่ละตอนของแบบสอบถาม